

چهل حدیث گهربار از حضرت امام جواد (علیه السلام)

- ۱- **الْمُؤْمِنُ يَخْتِاجُ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ: تَوْفِيقٍ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَوَاعِظٍ مِنْ نَفْسِهِ، وَ قَبُولٍ مِمَّنْ يَنْصَحُهُ.**
فرمود: مؤمن در هر حال نیازمند به سه خصلت است: توفیق از طرف خداوند متعال، واعظی از درون خود، قبول و پذیرش نصیحت کسی که او را نصیحت نماید.
- ۲- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَلَاقَاةُ الْأَخْوَانِ نُشْرَةٌ، وَ تَلْفِيقُ الْعَقْلِ وَ إِنْ كَانَ نَزْرًا قَلِيلًا.**
فرمود: ملاقات و دیدار با دوستان و برادران - خوب - ، موجب صفای دل و نورانیت آن می گردد و سبب شکوفائی عقل و درایت خواهد گشت، گرچه در مدت زمانی کوتاه انجام پذیرد.
- ۳- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِيَّاكَ وَ مُصَاحِبَةَ الشَّرِيرِ، فَإِنَّهُ كَالسَّيْفِ الْمَسْئُولِ، يَحْسُنُ مَنظَرَهُ وَ يَقْبَحُ أَثَرُهُ.**
فرمود: مواظب باش از مصاحبت و دوستی با افراد شرور، چون که او همانند شمشیری زهر آلود، براق است که ظاهرش زیبا و اثرش زشت و خطرناک خواهد بود.
- ۴- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: كَيْفَ يَضِيغُ مِنَ اللَّهِ كَافِلُهُ، وَ كَيْفَ يَنْجُو مِنَ اللَّهِ طَالِبُهُ، وَ مَنْ انْقَطَعَ إِلَى غَيْرِ اللَّهِ وَكَلَّهُ اللَّهُ إِلَيْهِ.**
فرمود: چگونه گمراه و درمانده خواهد شد کسی که خداوند سترپرست و متکفل اوست. چطور نجات می یابد کسی که خداوند طالبش می باشد. هر که از خدا قطع امید کند و به غیر او پناهنده شود، خداوند او را به همان شخص و آگدار می کند.
- ۵- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ لَمْ يَعْرِفِ الْمَوَارِدَ أَعْيَتْهُ الْمَصَارِيرُ.**
فرمود: هرکس موقعیت شناس نباشد جریانات، او را می رباید و هلاک خواهد شد.
- ۶- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ عَتَبَ مِنْ غَيْرِ ارْتِيَابِ أَعْتَبَ مِنْ غَيْرِ اسْتِعْتَابِ.**
فرمود: سرزنش کردن دیگران بدون علت و دلیل سبب ناراحتی و خشم خواهد گشت، در حالی که رضایت آنان نیز کسب نخواهد کرد.
- ۷- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الْأَخْلَاصُ.**
فرمود: با فضیلت ترین و ارزشمندترین عبادت ها آن است که خالص و بدون ریا باشد.
- ۸- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَخْفَى عَلَى النَّاسِ وِلَادَتُهُ، وَ يَغِيبُ عَنْهُمْ شَخْصُهُ، وَ تَحْزَمُ عَلَيْهِمْ تَسْمِيَّتُهُ، وَ هُوَ سَمَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ كَتَبَهُ.**
فرمود: زمان ولادت امام عصر علیه السلام بر مردم زمانش مخفی است، و شخصش از شناخت افراد غایب و پنهان است. و حرام است که آن حضرت را نام ببرند؛ و او همانم و هم کنیه رسول خدا صلی الله علیه و آله است.
- ۹- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: عَزَّ الْمُؤْمِنُ غَنَاهُ عَنِ النَّاسِ.**
فرمود: عزت و شخصیت مؤمن در بی نیازی و طمع نداشتن به مال و زندگی دیگران است.
- ۱۰- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ أَصْنَعِيَ إِلَى نَاطِقٍ فَقَدْ عَبَدَهُ، فَإِنْ كَانَ النَّاطِقُ عِنْدَ اللَّهِ، وَ إِنْ كَانَ النَّاطِقُ يَنْطِقُ عَنْ لِسَانِ إِبْلِيسَ فَقَدْ عَبَدَ إِبْلِيسَ.**
فرمود: هرکس به شخصی سخنران علاقمند و متمایل باشد، بنده اوست، پس چنانچه سخنور برای خدا و از احکام و معارف خدا سخن بگوید، بنده خداست، و اگر از زبان شیطان و هوی و هوس و مادیات سخن بگوید، بنده شیطان خواهد بود.
- ۱۱- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا يَضُرُّكَ سَخَطُ مَنْ رَضَاهُ الْجَوْرُ.**
فرمود: کسی که طالب رضایت خداوند متعال باشد، دشمنی ستمگران، او را زیان و ضرر نمی رساند.
- ۱۲- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ حَطَبَ إِلَيْكُمْ فَرَضِيَّتُمْ دِينَهُ وَ أَمَاتَهُ فَرَوْجُوهُ، إِلَّا تَفَعَّلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَ فُسَادًا كَبِيرًا.**
فرمود: هر که به خواستگاری دختر شما آید و به تقوا و تدین و امانت داری او مطمئن می باشید با او موافقت کنید وگرنه شما سبب فتنه و فساد بزرگی در روی زمین خواهید شد.
- ۱۳- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَوْ سَكَتَ الْجَاهِلُ مَا اخْتَلَفَ النَّاسُ.**
فرمود: چنانچه افراد جاهل و بی تجربه ساکت باشند مردم دچار اختلافات و تشنجات نمی شوند.
- ۱۴- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ اسْتَحْسَنَ قَيْبًا كَانَ شَرِيكًا فِيهِ.**
فرمود: هر که کار زشتی را تحسین و تأیید کند، در عقاب آن شریک می باشد.
- ۱۵- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ انْقَادَ إِلَى الطَّمَانِينَةِ قَبْلَ الْحَيْرَةِ فَقَدْ عَرَضَ نَفْسَهُ لِلْهَلَاكَةِ وَ الْعَاقِبَةُ الْمُغْضِبَةُ.**
فرمود: هرکس بدون تفکر و اطمینان نسبت به جوانب (هر کاری، فرمانی، حرکتی و...) مطیع و پذیرای آن شود، خود را در معرض سقوط قرار داده؛ و نتیجه ای جز خشم و عصبانیت نخواهد گرفت.
- ۱۶- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ اسْتَعْنَى بِاللَّهِ إِفْتَقَرَ النَّاسُ إِلَيْهِ، وَ مَنْ اتَّقَى اللَّهَ أَحَبَّهُ النَّاسُ وَ إِنْ كَرِهُوا.**
فرمود: هر که بوسیله خداوند خود را بی نیاز بداند مردم محتاج او خواهند شد و هر که تقوای الهی را پیشه خود کند خواه ناخواه، مورد محبت مردم قرار می گیرد گرچه مردم خودشان اهل تقوا نباشند.
- ۱۷- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: عَمَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ أَلْفَ كَلِمَةٍ، كُلُّ كَلِمَةٍ يَفْتَحُ أَلْفَ كَلِمَةٍ.**
فرمود: حضرت رسول صلی الله علیه و آله، يك هزار کلمه به امام علی علیه السلام تعلیم نمود که از هر کلمه ای هزار باب علم و مسأله فرعی باز می شود.
- ۱۸- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: نِعْمَةٌ لَانْتَشَرُ كَسِبَتَهُ لَانْتَفَرًا.**
فرمود: خدمت و نعمتی که مورد شکر و سپاس قرار نگیرد همانند خطائی است که غیر قابل بخشش باشد.
- ۱۹- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَوْتُ الْإِنْسَانِ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرُ مِنْ مَوْتِهِ بِالْأَجْلِ، وَ حَيَاتُهُ بِالْبِرِّ أَكْثَرُ مِنْ حَيَاتِهِ بِالْعَمَلِ.**
فرمود: فرارسیدن مرگ انسان ها، به جهت معصیت و گناه، بیشتر است تا مرگ طبیعی و عادی، همچنین حیات و زندگی لذت بخش به وسیله نیکی و احسان به دیگران بیشتر و بهتر است از عمر بی نتیجه.
- ۲۰- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَنْ يَسْتَعْمَلَ الْعَبْدُ حَقِيقَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى يُؤَثِّرَ دِينَهُ عَلَى شَهْوَتِهِ، وَلَنْ يُهْلِكَ حَتَّى يُؤَثِّرَ شَهْوَتُهُ عَلَى دِينِهِ.**
فرمود: بنده ای حقیقت ایمان را نمی یابد مگر آن که دین و احکام الهی را در همه جهات بر تمایلات و هواهای نفسانی خود مقدم دارد. و کسی هلاک و بدبخت نمی گردد مگر آن که هواها و خواسته های نفسانی خود را بر احکام الهی مقدم نماید.
- ۲۱- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: عَلَيْكُمْ بِطَلَبِ الْعِلْمِ، فَإِنَّ طَلِبَةَ فَرِيضَةٍ وَ الْبَحْثَ عَنْهُ نَافِلَةٌ، وَ هُوَ صِلَةٌ بَيْنَ الْأَخْوَانِ، وَ دَلِيلٌ عَلَى الْمُرُوءَةِ، وَ تَحَفُّةٌ فِي الْمَجَالِسِ، وَ صَاحِبٌ فِي السَّفَرِ، وَ أُنْسٌ فِي الْغُرْبَةِ.**
فرمود: بر شما باد به تحصیل علم و معرفت، چون فراگیری آن واجب و بحث پیرامون آن مستحب و پرفایده است. علم وسیله کمک به دوستان و برادران است، دلیل و نشانه مرورت و جوانمردی است، هدیه و سرگرمی در مجالس است، همدم و رفیق انسان در مسافرت است؛ و آنیس و مونس انسان در تنهایی می باشد.
- ۲۲- **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: خَفَضَ الْجَنَاحَ زِينَةُ الْعِلْمِ، وَ حَسُنَ الْأَدَبُ زِينَةُ الْعَقْلِ، وَ بَسَطَ الْوَجْهَ زِينَةُ الْجُلْمِ.**

فرمود: تواضع و فروتنی زینت بخش علم و دانش است ، آداب داشتن و اخلاق نیک زینت بخش عقل می باشد، خوش روئی با افراد زینت بخش حلم و بردباری است .

۲۳ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : تَوَسَّدَ الصَّبْرُ، وَاعْتَبَقَ الْفَقْرُ، وَارْفَضَ الشَّهَوَاتِ، وَخَالَفَ الْهَوَى ، وَاعْلَمْ أَنَّكَ لَنْ تَخْلُوا مِنْ عَيْنِ اللَّهِ، فَأَنْظُرْ كَيْفَ تَكُونُ.
فرمود: در زندگی ، صبر را تکیه گاه خود، فقر و تنگ دستی را همنشین خود قرار بده و با هواهای نفسانی مخالفت کن. و بدان که هیچگاه از دیدگاه خداوند پنهان و مخفی نخواهی ماند، پس مواظب باش که در چه حالتی خواهی بود .

۲۴ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ أَتَمَّ رُكُوعَهُ لَمْ تُدْخَلْهُ وَحْشَةُ الْقَبْرِ.
فرمود: هرکس رکوع نمازش را به طور کامل و صحیح انجام دهد، وحشت قبر بر او وارد نخواهد شد .

۲۵ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْخُشُوعُ زِينَةُ الصَّلَاةِ، وَتَرَكَ مَا لَا يَعْني زِينَةُ الْوَرَعِ.
فرمود: خشوع و خضوع زینت بخش نماز خواهد بود، ترک و رها کردن آنچه (برای دین و دنیا و آخرت) سودمند نباشد زینت بخش ورع و تقوی انسان می باشد .

۲۶ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ خَلْقَانِ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ، فَمَنْ نَصَرَهُمَا أَعَزَّهُ اللَّهُ، وَ مَنْ خَدَلَهُمَا خَدَلَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ.
فرمود: امر به معروف و نهی از منکر دو مخلوق الهی است ، هر که آنها را یاری و اجراء کند مورد نصرت و رحمت خدا قرار می گیرد و هر که آن ها را ترک و رها گرداند مورد خذلان و عقاب قرار می گیرد .

۲۷ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِنْ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ يَخْتَارُ مِنْ مَالِ الْمُؤْمِنِ وَ مِنْ وُلْدِهِ أَنْفُسَهُ لِيَأْجُرَهُ عَلَى ذَلِكَ.
فرمود: همانا خداوند متعال بهترین و عزیزترین ثروت و فرزند مؤمن را می گیرد (و هلاک و نابود می گرداند)، چون دنیا و متعلقات آن بی ارزش است تا در قیامت پاداش عظیمی عطایش نماید .

۲۸ - قَالَ لَهُ رَجُلٌ : أَوْصِنِي بِوَصِيَّةٍ جَامِعَةٍ مُخْتَصِرَةٍ؟

فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : صُنْ نَفْسَكَ عَنْ عَارِ الْعَاجِلَةِ وَ نَارِ الْأَجَلَةِ.

شخصی به حضرت عرض کرد: مرا موعظه و نصیحتی کامل و مختصر عطا فرما؟ امام علیه السلام فرمود: اعضاء و جوارح ظاهری و باطنی خود را از لذت و ننگ سریع و زودرس ، همچنین از آتش و عذاب آخرت، در امان و محفوظ بدار .

۲۹ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : فُسَادُ الْأَخْلَاقِ بِمُعَاشِرَةِ السُّفَهَاءِ، وَ صَلَاحُ الْأَخْلَاقِ بِمُنَافَسَةِ الْعُلَمَاءِ.

فرمود: معاشرت و همنشینی با بی خردان و افراد لایبالی سبب فساد و تباهی اخلاق خواهد شد؛ و معاشرت و رفاقت با خردمندان هوشیار، موجب رشد و کمال اخلاق می باشد .

۳۰ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْأَدَبُ عِنْدَ النَّاسِ النَّطْقُ بِالْمُسْتَحْسَنَاتِ لِأَعْيُنٍ، وَ هَذَا لَا يَعْتَدُّ بِهِ مَالٌ يُوصَلُّ بِهَا إِلَى رِضَا اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَ الْجَنَّةِ، وَ الْأَدَبُ هُوَ أَدَبُ الشَّرِيعَةِ، فَتَأَدَّبُوا بِهَا تَكُونُوا أَدْبَاءً حَقًّا.

فرمود: مفهوم و معنای ادب از نظر مردم ، تنها خوب سخن گفتن است که رکیک و سبک نباشد، ولیکن این نظریه قابل توجه نیست تا مادامی که انسان را به خداوند متعال و بهشت نزدیک نگرداند .

(توضیح این که : بنابراین ادب یعنی رعایت احکام و مسائل دین ، پس با عمل کردن به دستورات الهی و ائمه اطهار علیهم السلام ، ادب خود را آشکار سازید.)

۳۱ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : ثَلَاثُ خِصَالٍ تَجْتَلِبُ بِهِنَّ الْمَحَبَّةَ: الْأَنْصَافُ فِي الْمُعَاشِرَةِ، وَ الْأَوْسَاسَةُ فِي الشَّدَّةِ، وَ الْإِنْتِوَاعُ وَ الرَّجُوعُ إِلَى قَلْبِ سَلِيمٍ.

فرمود: سه خصلت جلب محبت می کند: انصاف در معاشرت با مردم ، همدردی در مشکلات آن ها، همراه و همدم شدن با معنویات .

۳۲ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : النَّوْبَةُ عَلَى أَرْبَعِ دَعَائِمٍ: نَدَمٌ بِالْقَلْبِ، وَ اسْتِغْفَارٌ بِاللِّسَانِ، وَ عَمَلٌ بِالْجَوَارِحِ، وَ عَزْمٌ أَنْ لَا يَعودَ.

فرمود: شرایط پذیرش توبه چهار چیز است: پشیمانی قلبی ، استغفار با زبان ، جبران کردن گناه نسبت به همان گناه (حق الله و یا حق الناس)، تصمیم جدی بر اینکه دیگر مرتکب آن گناه نشود .

۳۳ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : ثَلَاثٌ مِنْ عَمَلِ الْأَبْرَارِ: إِقَامَةُ الْفَرَائِضِ، وَ اجْتِنَابُ الْمَحَارِمِ، وَ اخْتِرَاسٌ مِنَ الْعُقَلَّةِ فِي الدِّينِ.

فرمود: سه چیز از کارهای نیکان است : انجام واجبات الهی ، ترک و دوری از گناهان ، مواظبت و رعایت مسائل و احکام دین .

۳۴ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : وَ حَقِيقَةُ الْأَدَبِ: اجْتِمَاعُ خِصَالِ الْخَيْرِ، وَ تَجَافِي خِصَالِ الشَّرِّ، وَ بِالْأَدَبِ يَبْلُغُ الرَّجُلُ الْمَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ، وَ يَصِلُ بِهِيَ إِلَى الْجَنَّةِ.

فرمود: حقیقت ادب و تربیت عبارت است از: دارا بودن خصلت های خوب ، خالی بودن از صفات زشت و ناپسند .

انسان به وسیله ادب - در دنیا و آخرت - به کمالات اخلاقی می رسد؛ و نیز با رعایت ادب ، نیل به بهشت می یابد.

۳۵ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِنْ بَيْنَ جَبَلَيْ طُوسٍ قُبْضَةٌ فُبِضَتْ مِنَ الْجَنَّةِ، مَنْ دَخَلَهَا كَانَ آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ النَّارِ.

فرمود: همانا بین دو سمت شهر طوس قطعه ای می باشد که از بهشت گرفته شده است ، هر که داخل آن شود و با معرفت زیارت کند ، روز قیامت از آتش در امان خواهد بود .

۳۶ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ زَارَ قَبْرَ عَمَّتِي بِقُمْ، فَلَهُ الْجَنَّةُ.

فرمود: هرکس قبر عمه ام حضرت معصومه سلام الله علیها را با علاقه و معرفت در قم زیارت کند، اهل بهشت خواهد بود .

۳۷ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ زَارَ قَبْرَ أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ فَجَلَسَ عِنْدَ قَبْرِهِ وَاسْتَقْبَلَ الْقَبْلَةَ وَ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى الْقَبْرِ وَ قَرَأَ: ((إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ)) سَبْعَ مَرَّاتٍ، آمِنٌ مِنَ الْفَرَعِ الْأَكْبَرِ.

فرمود: هرکس بر بالین قبر مؤمنی حضور یابد و رو به قبله بنشیند و دست خود را روی قبر بگذارد و هفت مرتبه سوره مبارکه قدر ((إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ)) را بخواند از شداید و سختی های صحرای محشر در امان قرار می گیرد .

۳۸ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : ثَلَاثٌ يَبْلُغُنَّ بِالْعَبْدِ رِضْوَانَ اللَّهِ: كَثْرَةُ الْأَسْتِغْفَارِ، وَ خَفْضُ الْجَانِبِ، وَ كَثْرَةُ الصَّدَقَةِ.

فرمود: سه چیز ، سبب رسیدن به رضوان خدای متعال می باشد :

- نسبت به گناهان و خطاها، زیاد استغفار و اظهار ندامت کردن.

- اهل تواضع و فروتنی بودن.

- صدقه و کارهای خیر بسیار انجام دادن.

۳۹ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْعَامِلُ بِالظُّلْمِ، وَ الْمَعِينُ لَهُ، وَ الرَّاضِي بِهٍ شَرِكَاؤُهُ.

فرمود: انجام دهنده ظلم ، کمک دهنده ظلم و کسی که راضی به ظلم باشد، هر سه شریک خواهند بود .

۴۰ - قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : التَّوَاضُّعُ زِينَةُ الْحَسَبِ، وَ الْفَصَاحَةُ زِينَةُ الْكَلَامِ، وَ الْعَدْلُ زِينَةُ الْإِيمَانِ، وَ السَّكِينَةُ زِينَةُ الْعِبَادَةِ، وَ الْحِفْظُ زِينَةُ الرِّوَايَةِ.

فرمود: تواضع و فروتنی زینت بخش حسب و شرف ، فصاحت زینت بخش کلام ، عدالت زینت بخش ایمان و اعتقادات ، وقار و ادب زینت بخش اعمال و عبادات ؛ و دقت در ضبط و حفظ آن ، زینت بخش نقل روایت و سخن می باشد .